

Ankara'nın Son Vadisi İmrahor Vadisi, Önemi ve Korunması Üzerine

- [Mehmet Tunçer](#) & [Öznur Aytekin](#) · 15 Ekim 2020, Solfasol Dergisi

Ankara'nın yaklaşık 20 km güneyinde yer alan Mogan Gölü Havzası, Sakarya Nehri Havzası'nın güneydoğu uç kesiminde küçük bir alt havza konumunda olup kuzey-kuzeydoğu kesimlerde 1861 m, batıda 1280 m, güneyde 1404 m yükseklikteki sırtlarla çevrelenmiştir. İmrahor Vadisi havzanın kuzey tarafındaki başlangıcına (Eymir Gölü tarafı) bitişik olarak yer almakta ve havzayı besleyen İmrahor Vadisinin Eymir Gölü ile birleştiği bölgeyi içine almaktadır.

“Mogan-Eymir Sistemi Havza Alanı” olarak tanımlanarak onaylanmış, “Mogan-Eymir Sistemi Havza Sınırına ilişkin olarak “Bakanlar Kurulu kararıyla sınırları belirlenen ancak bu sınır dışına taşan bir havza niteliğine sahip, DSİ Genel Müdürlüğüne belirlenmiş sulak alan ve su aynası sınırları uyarınca tespit edilen, Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin onaylı plan sınırları dışında da koruma hassasiyeti göz önüne alınarak plan kararları üretilecek vadi-sulak sistem, havza bütünü tanımlar.

Havza bütününde yapılacak planlama çalışmalarında sulak alan sistemini koruyacak, geliştirecek ilkelerin hayata geçirilmesi sağlanacak, Çökek bataklığı ve su sisteminin parçası olan İmrahor Vadisi de havza sınırı içinde ‘koruma’ yaklaşımı odak olmak üzere ayrıntı ölçekli planlara konu edilebilecektir.

Bu amaçla, Gölbaşı ÖÇK Havzası Koruma Öncelikli Nazım İmar Planı havza bütünü ölçeğinde tamamlanmadan koruma havzasında hiçbir suretle yapılaşmaya izin verilmeyecektir.” düzenlemesi ile su kaynaklarının korunması açısından vadi-sulak sistemin ve havzanın bir bütün halinde korunmasının önemi ve gereği vurgulanmıştır.

Bakanlar Kurulu Kararı ile sınırları belirlenen Mogan-Eymir Su Sistemi Havzası'nın sınırlarının doğal havza sınırından küçük olduğu, bu havza sisteminin parçası olan ancak Bakanlar Kurulu kararına göre havza sınırı içerisinde yer almayan İmrahor Vadisi'nin de su sisteminin devamlılığının sağlanmasında korunması zorunlu olduğu, bu alanların yapılaşmaya açılması 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planının genel ilke ve stratejileri, plan karar ve hükümlerine aykırıdır. “2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı” karar ve hükümlerinde yer aldığı şekliyle Mogan Eymir Havza Sınırı “Mogan ve Eymir Gölü (Gölbaşı-Ankara) Yeraltı Suyu İşletme Sahası ve Yasaklama İlanı” olarak 01.11.2007 gün ve 26687 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır (Aytekin, 2019).

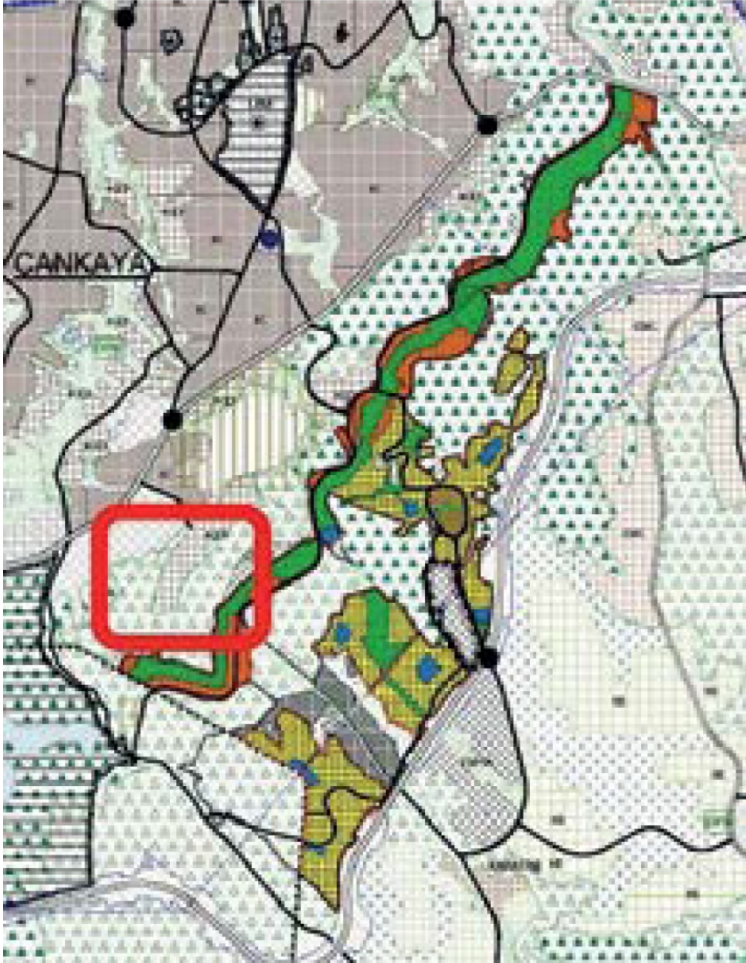
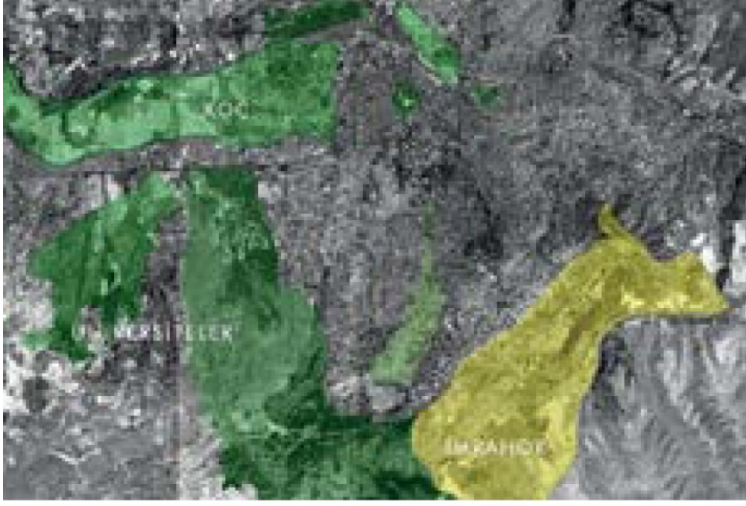
Mogan ve Eymir Gölleri ile İmrahor Vadisi, Ankara Kenti yakın çevresinde yüzey ve taban suyu varlığı açısından zengin bir ekosistem oluştururlar. Dava konusu alan, bu göller ile jeolojik ve ekolojik açıdan bağlantılı olması nedeniyle aynı zamanda su sisteminin de parçası olan İmrahor Vadisi, havzanın doğal bir uzantısıdır.

“Doğal sistemlere dışarıdan gelebilecek etkiler sonucu doğal dengeyi oluşturan zincirin halkalarında meydana gelen kopmalar zincirin tamamını etkileyerek bu dengenin bozulmasına neden olmaktadır.”

Tweet'le

Doğa bir sistemler bütünüdür. Bu sistemler arasındaki ilişkiler genellikle insanlar tarafından fark edilemeyecek kadar uzun ilişki halkalarıyla birbirine bağlı ve uzun süreli olabilmektedir. Doğal sistemlere dışarıdan gelebilecek etkiler sonucu doğal dengeyi oluşturan zincirin halkalarında meydana gelen kopmalar zincirin tamamını etkileyerek bu dengenin bozulmasına neden olmaktadır. Su, beslenme kaynaklarının bulunduğu havza sistemleri korunduğu sürece kendini yenileyebilen bir doğal varlıktır. Yanlış yer seçimi ile ortaya çıkan yapılaşma (toprak yüzeylerin azalması gibi) ve yeraltı sularının aşırı kullanımı sonucu suyun yenilenmesi engellenirken suyun karasal ortamdaki hızlı bir şekilde uzaklaştırılmasına ve sellere yol açmaktadır.

Planlamanın bilimsel ilke ve esasları ile birlikte planlama mevzuatı açısından, dere yatakları, vadi tabanı, taşkın alanı niteliğindeki alanların yapılaşma alanı dışında bırakılması zorunludur. Dereler yağmur sularını drene eden, oradan denize, göle döküldüğü yere taşıyan çok önemli drenaj alanlarıdır. Şehir planlamasında dereler, kuru dereler, vadi tabanları, su beslenme alanı doğal eşik olarak kabul edilir. Vadi tabanı, vadi yamacı gibi alanların su sistemi içindeki fonksiyonlarının (suyun toplanması drene edilmesi, flora ve fauna için yaşam alanlarının devamlılığının sağlanması vb) devamlılığı için üzerine hiçbir şekilde yapı yapılmaması gerekir.

İmrahör Vadisi ve Çevresi 2023 Başkent Ankara 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu (Kaynak, ŞPO, 2020)

Ankara açık yeşil alan sisteminin yapılaşmadan korunabilmiş en önemli parçalarından biri olan İmrahor Vadisi'nin korunması amacıyla, üniversiteler, Kavaklıderem Derneği ve Mamak Kitle Örgütleri Platformu, Mimarlar Odası Ankara Şubesinin de temsilcilerin katıldığı çalışmalar yapılmıştır. Jansen Planı'ndan bu yana, Ankara ile ilgili tüm plan kararlarında, yeşil kuşak sisteminin en önemli parçası olarak anılmasına ve yapılaşmadan korunması gerektiği çok açık bir dille belirtilmesine rağmen; bakımsız bırakılarak çöküntü alanı haline getirilen ve işgal edilmek istenen İmrahor vadisi ile ilgili yapılmakta olan bu çalışmalar, sadece Ankara ölçeğindeki benzer vadi ve yeşil alanlar için değil, genel anlamda büyükşehirlerin kıyısındaki kırsal yerleşim ya da yeşil kuşak alanlarının hepsi için çok önemli bir örnek haline gelebilir.

İmrahor Vadisi, Jansen Planından günümüze dek, Ankara ile ilgili tüm üst ölçek plan kararlarında, yapılaşmadan korunması gereken yeşil kuşak sisteminin bir parçası olmuştur.

“İmrahor Vadisinin bir kısmını içine alan alanda, getirilen nüfus büyüklüğü ile oluşturulan konut alanları ile adeta yeni bir kent kurulma kararı kamu yararına, şehircilik ilke ve esaslarına, ayrıca Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, Avrupa Peyzaj Sözleşmeleri gibi taraf olduğumuz uluslararası sözleşme hükümlerine de aykırıdır.”

Bugün yürürlükte olan 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planında da İmrahor Vadisi için, "Ağaçlandırılacak Alan", "Özel Proje Alanı" ve "Özel Proje Bölgesi" kullanım kararları tanımlanmış ve alanın yapısı, dokusu itibariyle hassasiyetle korunması gerekliliği açıkça vurgulanmıştır. Ne yazık ki, üst ölçekli plan kararlarında korunma vurgusu olmasına rağmen, vadi ve çevresi yıllardır çeşitli parçacıl plan ve projelere konu olmaktadır.

“Yeni Güneypark Kentsel Gelişim ve Dönüşüm Planlama Alanları” Çankaya İlçesi, Mühye Mahallesi, İmrahor Vadisi'nin batı yamaçlarında ve Turan Güneş Bulvarının ve MSB Lojmanlarının doğusundaki kesimlerinde yer alan yaklaşık 200 Hektarlık bir alandır. İmrahor Vadisi tabanına doğru azalan ve yer yer dik olan bir arazi yapısına sahip olduğu, parsel sınırlarının bahçe duvarı, yer yer de istinat duvarı ile çevrelenmiş olduğu, parsel üzerinde oluşturulmuş adalarda “Sinpaş Altın Oran” olarak tanımlanan inşaatı büyük ölçüde tamamlanmış ve yer yer iskân edilmiştir (Aytekin, Ö., 2020)

Sinpaş Altın Oran'da 2010 yılından günümüze kadar alınan, birçok yürütmeyi durdurma ve plan iptal kararlarına rağmen, çok katlı konut blokları, aralarında düzenlenmiş iç yollar, otoparklar ve yeşil alanların-peyzaj çalışmalarının, bazı bloklar altında ve aralarında ticari ve sosyal tesisler inşa edilmiştir.

Yeni Güneypark Kentsel Dönüşüm Planlama Alanının İmrahor Vadisi'ne bakan sırt ve yamaçlardan başlayarak İmrahor Vadisi'nin topoğrafyasının düzleştiği alana kadar inen yapılaşmalar Vadi'nin geleceğini ve doğal karakterini tehdit etmektedir (Aytekin, Ö., 2020).

Bütün açılan davalara ve iptal kararlarına rağmen, İmrahor Vadisi'nin geçiş ve boğaz olma niteliğindeki bir bölgesi 1,25 kilometre boyunca ve 30 metre eninde beton kanala alınarak yok edilmektedir. Üstelik bu müdahale Ankara'yı yaşanmaz hale getirecek olan rant projesinin 4 etabından birincisi, yani başlangıcıdır (ŞPO, 2020, İmrahor yok olmasın!, Müştereklerimiz geleceğimize).

Doğal ve kendine özgü nitelikleri nedeniyle alanın devamı niteliğinde olması, su toplama havzası olarak belirlenen ve koruma altına alınmış bir bölgenin su kaynaklarını besleyen İmrahor Vadisinin bir kısmını içine alan alanda, getirilen nüfus büyüklüğü ile oluşturulan konut alanları ile adeta yeni bir kent kurulma kararı kamu yararına, şehircilik ilke ve esaslarına, ayrıca Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, Avrupa Peyzaj Sözleşmeleri gibi taraf olduğumuz uluslararası sözleşme hükümlerine de aykırıdır (Aytekin, Ö., 2020).

Mehmet Tunçer: Şehir ve Bölge Plancısı, Prof. Dr., Çankaya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyesi. mehmettuncer56@gmail.com

Öznur Aytekin: Peyzaj Yük. Mimarı, Çankaya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, (Kentsel Tasarım ve Dönüşüm Yüksek Lisans Programı mezunu)
oznur.aytekin@hotmail.com

Kaynaklar

Aytekin, Ö., (2020), “Ankara’nın Son Nefesi İmrahor”, Gazi Kitabevi Yayını, Ank.

Aytekin, Ö., (2019), “Ankara İmrahor Vadisi’nin Kentsel Dönüşüm Projeleri İle Tahribi Örnek; Yeni Güneypark Kentsel Dönüşüm Ve Gelişim Proje Alanı”, Yayınlanmış Y. Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, ŞBP , Kentsel Tasarım ve Dönüşüm Y.Lisans Programı.

ŞPO, 2020, İmrahor yok olmasın!, Müştereklerimiz geleceğimizdir, Basın Açıklaması Bilgi Notu.

Tunçer, M. (2017), “Ankara’da 90 Yılda Yok Olan Doğal ve Tarihsel / Kültürel Çevre: Sorunlar - Çözümler”, ANKAMER (Dü.), Başkent Oluşunun 90. Yılında Ankara: 1923- 2013.

Tunçer, M., (2015), Çevresini Arayan Ankara, Alter Yayıncılık.